

ВИЗНАЧЕННЯ СУТНОСТІ ПОДАТКОВОГО МЕНЕДЖМЕНТУ ТА АДМІНІСТРУВАННЯ ПОДАТКІВ В УКРАЇНІ

Адміністрування податків та податковий менеджмент – поняття дещо близькі, але мають при цьому й сутнісні принципові відмінності. Так, податковий менеджмент (який, до речі, вже певний період є обов'язковою навчальною дисципліною у ВНЗ для студентів спеціальності – фінанси, і тому має відповідне загальноприйняте визначення) – це процес управління податковою системою з метою реалізації податкової політики (таке чи істотно близьке тлумачення надається у більшості публікацій з податкового менеджменту, тому дискусія щодо його сутності взагалі не піднімається).

Адміністрування податків (чи іншими словами – податкове адміністрування) – категорія нова (навіть – модна), але менш досліджена й більш заплутана [1]. Цей термін вже активно застосовується, як в податковому законодавстві, так і в практиці податкової роботи, але при цьому, що взагалі є досить дивним, до сих пір відсутнє однозначне, загальноприйняте й принципово визначене його тлумачення.

Так, деякі науковці стверджують, що податкове адміністрування – це система заходів і прийомів, обумовлена нормами чинного законодавства, яка забезпечує мобілізацію надходжень до бюджетів всіх рівнів і державних цільових фондів [2, с. 126].

Інші вважають, що адміністрування податків – це правовідносини, які складаються у сфері здійснення уповноваженими державними органами заходів з погашення податкового боргу і передбачають застосування методів владно-примусового характеру до платників податків [3, с. 35].

Є також позиція науковців, згідно якої адміністрування податків розглядається як спеціальний механізм, який містить систему способів та організаційно-правових заходів відчуження уповноваженими державними органами податків і зборів [4, с. 37].

Отже, науковці поки що не мають єдиної думки щодо сутності податкового адміністрування, а деякі з них досить звужують це поняття: не можна адміністрування податків зводити тільки до погашення податкового боргу чи до застосування примусу в стягненні податків; тим більше, що це суперечить сучасній тенденції реформування податкової роботи з платниками податків у напрямку збільшення самостійної сплати податків. А такий розбіг наукових поглядів на податкове адміністрування, пов'язаний з тим, що, як наслідок, в

Податковому кодексі [5] взагалі відсутнє визначення цього поняття, але при цьому законодавці зовсім не переймаються цим і навіть запровадили цілий розділ, присвячений саме цьому невизначеному податковому адмініструванню (розділ 2 ПКУ). Це виглядає досить дивно ще й 261 тому, що у ст.14 розділу 1 ПКУ наводяться визначення доволі поширеної сукупності застосовуваних у цьому документі термінів (наприклад: кошти, кредитор, кузови, ліцензія, лотерея, майно, житловий будинок, садовий будинок, дачний будинок, основні засоби, офіційний валютний курс, пиво, ринок товарів (робіт, послуг), ризик, розміщення відходів, сільськогосподарські угіддя, товари, тютюнові вироби, фрахт тощо).

У наведеному переліку термінів, по яких ПКУ дає спеціальне фіскальне тлумачення або просто посилається, наприклад, на Господарський чи Цивільний кодекси України, є такі (і їх, до речі, замало), які безпосередньо не відносяться до податкової сфери, і тому їх можна було б не включати в спеціальний словник ПКУ (навіщо, наприклад, давати в ПКУ поняття пива?).

А от те, що є для оподаткування найважливішим – визначення адміністрування податків, – в цьому словнику (ст. 14 розділу 1 ПКУ) відсутнє. Чи не дивно це взагалі?

Повертаючись до означеної проблеми, під адмініструванням податків необхідно розуміти комплекс спеціальних прийомів, заходів та процедур державних органів, уповноважених забезпечувати управління державними податковими доходами (податковими надходженнями до усіх рівнів бюджету чи до цільових державних фондів).

З цієї позиції податковий менеджмент (управління) та адміністрування податків не виокремлюються одне від одного, а, навпаки, – податковий менеджмент як система заходів по управлінню податками вміщує в себе як структурну підсистему податкове адміністрування. Управляти ефективно податками в умовах, коли платники об'єктивно мають свої власні відмінні від держави економічні інтереси, можливо тільки маючи потужну дієву систему податкового адміністрування. Тому адміністрування податків можна розглядати як практичний механізм виконання уповноваженими державними органами завдань по наповненню бюджетів чи цільових державних фондів у межах наданих їм фіскальних повноважень.

Необхідно законодавчо, в Податковому кодексі, закріпити визначення сутності поняття – адміністрування податків, тим більше, що це вимагає й зміст податкового законодавства, й практика його застосування. Інакше відсутність законодавчо наданого визначення цього терміну може приводити на практиці до будь-яких непорозумінь чи навіть до оскарження дій податкових органів з боку юридично обізнаних платників податків чи їх офіційних представників.

Література

1. Барабанова В.В. Сучасний стан адміністрування податків. [Електронний ресурс]. Режим доступу: <http://gisap.eu/ru/node/1059>.
2. Бечко П.К. Податковий менеджмент: навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. / П.К. Бечко, Н.В. Лиса. – К.: Центр учбової літератури, 2009. – 288 с.
3. Селіванов А. Адміністрування податків: нові проблеми в адміністративному та фінансовому праві України / А. Селиванов // Право України. – 2002. – т. 2. – С. 34-38.
4. Ластовецький А. Організаційно-правові засади адміністрування податків / А. Ластовецький // Право України. – 2003. – № 11. – С. 37-40.
5. Податковий кодекс України. – К.: ДП – ІВЦ ДПА України. – 2010. – 336 с.